

Pol ndê bapia têtj lau Epesas-nga Yom whê bapia dindec sa-nga

Epesas in malac tiwaê dan yêc gameŋ Esia-nga, ma Luk to yom pi Pol ndê gwelen yêc malac Epesas yêc Apo 18:18-21, ma 19:1-41. Lau daêsam gauc gêm bu Pol to bapia dindec têtj gôlôwac dabuŋ malac Epesas-nga têtj ndoc in ndöc gapocwalô ndöc malac Rom, ma gauc gêm bu in to bapia dau têtj lau Epesas-nga tawasê dom, magoc gitôm bapia nan gic waê lau sêkêŋ whiŋ-nga hon bu puc ŋac dôn.

Yêc lôcwha (sapta) 1-3 Pol to yom pi mwasin ti ŋaclai atu nan Anötö gic bata têtj lau sêkêŋ whiŋ-nga, ma pi lêtj nan in gauc gêm tidôn muŋ su bu piŋ gêtj undambê-nga ti gêtj nom-nga hon dôn pitigen, ma kêtj Yisu ti ŋagôlôn (1:10). Yisu ndê gwelen gic lau Israel-nga ma lau gameŋ apa-nga, nan ŋawaê bocdinaŋ. Ŋac hon sêtap Anötö ndê mwasin nem ŋac si-nga sa tu ŋac si sêkêŋ whiŋ-nga, gitôm mwasin ŋambwa (2:8-10).

Yêc lôcwha 4-6 Pol to yom ma gêm la lau sêkêŋ whiŋ-nga pi lêtj ŋayham tu sêsa-nga, ma tu sêmbo sêwhiŋ dandi-nga, ma tu sêlhac ŋanŋa ma sêndic siŋ têtj Sadaŋ-nga.

Pol gic hu ndê bapia têtj lau Epesas-nga

¹ Aö Pol, nan gati Yisu Kilisi ndê †aposel kêtuc Anötö ndê atac whiŋ, gato bapia dindec têtj

lau dabuŋ malac Epesas-nga, mac lau naŋ akêŋ whiŋ Yisu Kilisi. ² Mwasiŋ ti yom malô têŋ mac akêŋ Damaŋ Anötö, lu Pômdau Yisu Kilisi.

Mwasiŋ ŋalôm-nga naŋ datap sa tu Kilisi-nga

³ Tampiŋ Anötö, yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi Damba, naŋ kêmwasinŋ yac lau naŋ dakêŋ whiŋ Kilisi, ŋa Nalau Dabuŋ ndê mwasiŋ ŋalôm-nga tidau-tidau, naŋ ŋahu yêc undambê. ⁴ Bu têŋ ndoc inŋ kêŋ undambê ti nom su dom, naŋ inŋ kêyalinŋ yac sa gwananŋ su, bu piŋ yac dôŋ danem daminŋ Kilisi, ma bu dati lau dabuŋ ma dambo inŋ aŋgô-nga ti neŋ giso mbasi. Inŋ tac whiŋ yac ndu andô, ⁵ dec kêyalinŋ yac sa gwananŋ su, ma kêmasanŋ lêŋ bu kôc yac sa dati inŋ ndê balêkoc, tu Yisu Kilisi-nga. Lêŋ dau kêkuc inŋ ndê atac whiŋ, ma inŋ gêlic ŋayham bu kôm ŋandô sa, ⁶ tu bu yac dapo Anötö ndê waê sa tiatu, tu mwasiŋ atu naŋ datap sa ŋambwa, tu inŋ ndê Atuŋgac naŋ inŋ atac whiŋ kêlêc-nga. ⁷ Yac lau naŋ dakêŋ whiŋ Yisu Kilisi, naŋ Anötö suc yac neŋ sac kwi ma gêmlihi yac neŋ sac ŋatôp, ŋa Kilisi ndê dac. Anötö inŋ mwasiŋ ti mwasiŋ Nadau, dec kôm gêŋ dau ŋandô sa. ⁸ Inŋ ndê mwasiŋ kêsalê yac ahuc, ma kêŋ gauc ŋayham-ŋayham têŋ yac bu taŋyalê inŋ ti ndê yom-nga. ⁹ Ma lêŋ naŋ Anötö gauc gêm tidôn muŋ su, ma gêlic ŋayham bu Kilisi kôm ŋandô sa, naŋ yêc siŋ dau têŋ têm ŋamata-nga andô e meŋ, magoc kwahic dec Anötö hoc asê têŋ yac. ¹⁰ Lêŋ dau bocdec. Anötö tac whiŋ bu piŋ gêŋ undambê-nga ti gêŋ nom-nga hoŋ dôŋ sêsôc ŋagôlônŋ tigenŋ

napu, ma ñagôlôn dau in Kilisi. Ma gêñ dau oc ñandô sa têtñ ndoc nañ Anötö kêmatin tidôn.

¹¹ Lêtñ hon nañ Anötö gauc gêm tidôn, nañ kôm ñandô sa kêkuc in dau ndê atac whin. Ma têtñ têtñ ñamata-nga andô, in gauc gêm tidôn bu ênyalin yac lau nañ ambo Israel si ton ñalôm nañ sa, bu piñ yac dôn anem damin Kilisi. ¹² Anötö kôm gêñ dau, bu yac lau nañ ati lau ñamata-nga bu akên batan bu atap Anötö ndê mwasiñ nem yac si-nga sa tu Kilisi-nga, nañ oc ambo tu ampin in, ma tu apo in ndê waê sa-nga. ¹³ Ma mac ñlau gameñ apa-nga bocdinañ. Anötö piñ mac dôn am damin Kilisi awhin yac lau Israel-nga, têtñ ndoc mac aňgô yom ñandô ñawaê ñayham-nga, nañ whê Anötö ndê lêtñ nem mac si-nga sa. Ma têtñ ndoc mac akên whin, nañ Anötö kên Ñalau Dabuñ nañ in gic bata mun su, bu ti mac nem ñadalô bu têtñ asê bu mac ati Kilisi ndê lau. ¹⁴ Ñalau dau, Anötö kên têtñ yac gitôm gêñ ñandô mbêc, tu bu têtñ asê bu mwasiñ hon nañ in gic bata bu dawêkain tinambu, nañ oc datap sa yomandô. Anötö gêmlihi yac su dati in ndê, ma gêñ dau ña-ñandô yac oc datap sa têtñ bêtñ ñambu-nga. Tu dinañ-nga tampin Anötö ma dapo in ndê waê sa.

Pol tetñ mbec tu lau Epesas-nga

¹⁵ Aô ganğô ñawaê bu mac akên whin Pômdau Yisu Kilisi ñanğa, ma atac whin lau dabuñ hon. Ma tu dinañ-nga dec, ¹⁶ aô gateñ mbec ma gam danğe Anötö tu mac-nga têtñ bêtñ hon. ¹⁷ Yêc aneñ mbec hon ñalôm, aô gateñ yac neñ Pômdau Yisu Kilisi Damba, Ñawasi Ñadau Anötö, bu in

ndê Nalau kên gauc ñayham tên mac, ma whê Anötö ndê yom sa tén mac e anyalê in tidôn andô. ¹⁸ Ma aö gateñ whin bu Anötö whê mac nem gauc sa e anyalê sôc ñalôm ndi, mwasin ti ñawasi atu nan in kêgalêm mac sa bu awêkain awhin in ndê lau dabun hon, nan mac tamkwê ambo. ¹⁹ Ma aö gateñ mbec bu mac anyalê Anötö ndê ñaclai nan hóc gêléc ñaclai hon su, nan in kên bu nem yac lau dakên whin-nga sa. Anötö ndê ñaclai atu tigen dinan, ²⁰ un Kilisi sa akên lau batê-nga, ma kên in ndöc in dau amba andô-nga yêc undambê. ²¹ Ma Kilisi ndöc Anötö ndê andô-nga, dec hóc gêléc kin ti gôlinwaga ma ñaclai ti ñannga hon nan sêmbo undambê me sêmbo nom, ma in hóc gêléc ñaê ti waê hon nan sêtoc sa tén têm kwahic dec-nga ma tén têm nambu-nga bocdinan. ²² Ma Anötö kên gên hon sêsôc Kilisi gahi ñapu, ma kâyalin in sa ti gôlôwac dabun si ñagôlôn bu nem gôlin gên hon. ²³ Gôlôwac dabun dau ti Kilisi ndê ñandô. Ma Kilisi ndê mwasin ti ñaclai nan gêm gameñ hon ahuc, nan kêsalê gôlôwac dabun ahuc.

2

Kilisi ti yac neñ dandöc tanli ñahu

¹ Mun-nga, mac akên whin Kilisi su dom, nan mac atôm lau batê yêc Anötö anğô-nga, bu mac asa lén giso ma akôm sac ñapan. ² Mac asa nem lén dinan ankcuc lau nom-nga si mêtê sac, ma Sadañ, nan gêm gôlin in ndê gameñ yêc umbon ñasawa, nan ti mac nem ñadau. Ma kwahic dec in kôm gwelen ñapan, mbo lau nan

daŋgapêc têtj Anötö, naŋ ŋalôm. ³ Muŋ-ŋga, yac hoŋ dasa lêtj daŋaŋpêc-ŋga dawhiŋ ŋac. Ma mêtê atac ŋagalac-ŋga ti gauc sac-sac hoŋ naŋ meŋ akêtj ŋalôm akwa, naŋ yac dakôm su. Tu dinaŋ-ŋga yac tac waê bu datap Anötö ndê atac ŋandê sa tôm ŋac lau dinaŋ. ⁴ Magoc Anötö iŋ Tawalô N̄adau ma tac whiŋ yac ndu andô, ma tu dinaŋ-ŋga dec, ⁵ iŋ kêmwasiŋ yac ma gêm yac si. Mwasiŋ dau iŋ kêtj têtj yac ŋambwa eŋ. Têtj ndoc dinaŋ yac gacgeŋ dambo datôm lau batê tu yac neŋ sac-ŋga, magoc iŋ kêmasaŋ lêtj tu suc yac neŋ sac dau kwi-ŋga ma piŋ yac dôn danem damiŋ Kilisi, ma ŋalêtj dinaŋ kwahic dec dambo taŋli ŋandô dawhiŋ Kilisi. ⁶ Anötö uŋ Yisu Kilisi sa ma kêtj iŋ ndöc undambê, ma tu iŋ piŋ yac dôn tam damiŋ Kilisi-ŋga, dec tôm iŋ uŋ yac sa ma kêtj yac dandöc undambê dawhiŋ Kilisi bocdinaŋ. ⁷ Iŋ kôm gêtj hoŋ dinaŋ ŋahu bu iŋ tac whiŋ bu tôc mwasiŋ atu naŋ iŋ kêtj têtj yac tu Yisu Kilisi-ŋga, naŋ asê tiawê têtj lau hoŋ têtj têtj hoŋ naŋ oc meŋ sa. Mwasiŋ atu dau hôc gêlêc gêtj hoŋ su. ⁸ Bu Anötö gêm yac si naŋ ŋahu andô iŋ ndê mwasiŋ naŋ kêtj ŋambwa têtj yac, ma datap sa tu yac neŋ dakêtj whiŋ-ŋga. Ma yac neŋ dakêtj whiŋ ŋahu yêc yac-ŋga dom, magoc ŋahu yêc Anötö ndê mwasiŋ. ⁹ Iŋ gêm yac si tu yac neŋ gwelêŋ ŋayham daŋ-ŋga dom. Tu dinaŋ-ŋga ŋalêtj mba bu ŋamalac daŋ toc dau sa. ¹⁰ Bu Anötö dau ndê gwelêŋ piŋ yac dôn tam damiŋ Kilisi, ma kôm yac dati lau wakuc bu dakôm mêtê ŋayham tidau-tidau naŋ iŋ kêmasaŋ gwananŋ su tu bu dakôm-ŋga.

Kilisi piŋ lau hoŋ dōŋ

¹¹ Kwahic dec mac lau apa naŋ dinami sêkôc mac yêc Israel-ŋga si toŋ ŋalôm dom, naŋ atap Anötö ndê mwasinŋ atu sa su. Bocdinaŋ aô bu wandac mac bu gauc nem lêŋ naŋ mac ambo muŋ-ŋga lê. Lau Israel-ŋga naŋ sêŋkuc †pwac sêsê ŋamlic ŋatô su-ŋga, naŋ sêpu mac ma sêsam mac bu lau sambuc, ŋahu bu mac aŋkuc pwac dinaŋ dom. Pwac dau hêganôŋ ŋamlic ŋambwa, ma inŋ gêŋ naŋ ŋamalac amba ŋambwa kôm. ¹² Gauc nem bu têtŋ ndoc dinaŋ mac awêkainŋ gêŋ daŋ awhinŋ Anötö ndê lau Israel-ŋga dom. Pwac hoŋ naŋ Anötö kêmatinŋ whinŋ lau Israel-ŋga tu êmwasiŋ ŋac-ŋga, naŋ ŋadaŋ gic mac ŋawaê dom. Mac akêŋ batam ŋandô ŋayham naŋ Anötö gic bata têtŋ lau Israel-ŋga, naŋ daŋ dom, ma gacgeŋ ambo ahê A nôtö dau. Tu dinaŋ-ŋga mac ambo ahê Kilisi dau whinŋ. ¹³ Magoc mac lau naŋ muŋ-ŋga ambo ahê Anötö, kwahic dec mac ati Yisu Kilisi ndê lau. Anötö kêmasaŋ lêŋ bu mac atigasuc inŋ, tu dac naŋ Kilisi kêc siŋ-ŋga.

¹⁴ Bu kwahic dec yac lau hoŋ datap yom malô sa su tu Kilisi-ŋga. Muŋ-ŋga lau Israel-ŋga ma lau apa sêlic dandi sac-sac, gitôm tunbôm atu kalhac ŋac ŋalhu ma whê ŋac kôc. Magoc Kilisi seŋ tunbôm dau su giŋga, ma kêŋ lau toŋ lu dau sêpitigeŋ. ¹⁵ Tunbôm dau inŋ lau Israel-ŋga si yomsu, ma têtŋ ndoc Kilisi mbac ndu, naŋ inŋ kêmasaŋ seŋ wakuc tu lau sêtigasuc Anötö-ŋga, naŋ hôc gêlêc yomsu ti ŋa-ŋagôlinŋ hoŋ su. Inŋ kôm gêŋ dau bu hê wamba toŋ lu dau e sêti toŋ wakuc ma toŋ tigeŋ tu ŋac si sêkêŋ whinŋ inŋ-ŋga.

¹⁶ Ma toŋ lu naŋ iŋ kên pitigeŋ, naŋ iŋ mbac ndu pi a gicso dau, bu hê wamba toŋ tigeŋ dinaŋ têŋ Anötö. Ma ŋac si mêtê sêkêŋ kisa dandi-ŋga, naŋ iŋ gic ndu pi a gicso dau whiŋ. ¹⁷ Bocdinaŋ Kilisi meŋ ma kên ŋawaê ŋayham yom malô-ŋga têŋ mac lau apa naŋ ambo ahê Anötö, ma têŋ yac lau Israel-ŋga naŋ ambo ahê iŋ dom. ¹⁸ Ma Nalau tigeŋ wê yac lau Israel-ŋga ti mac lau apa hoŋ datigasuc Damaŋ Anötö, tu gwelenŋ naŋ Kilisi kôm-ŋga.

¹⁹ Tu dinaŋ-ŋga dec Anötö gêlic mac atôm lau apa tiyham dom. Magoc mac ati iŋ ndê lau solop, ma lau dabuŋ, awhiŋ yac lau Israel-ŋga. Yac hoŋ datôm andu tigeŋ naŋ iŋ bu kwê sa. ²⁰ Yêc andu dau lau propet ti aposel sêtôm daŋ ti lêlôm, ma Yisu Kilisi dau gitôm andu ŋa-alhö. ²¹ Ma Anötö piŋ yac hoŋ dôn tam damaŋ Kilisi, datôm andu ŋa-gêŋ lêlôm hoŋ, naŋ iŋ gic dôn pi sac alhö ma daŋ ti lêlôm. Ma iŋ gêm gwelenŋ bu ndic têku andu dau tiatu ŋapaŋ e ti lôm dabuŋ atu tu Pômdau-ŋga. ²² Yom dau hêganônŋ mac lau apa awhiŋ. Anötö piŋ mac dôn awhiŋ yac lau Israel-ŋga tam damaŋ Kilisi, ma datôm andu naŋ Anötö ndê Nalau ndôc ŋalôm.

3

Pol gêm akiŋ lau apa

¹ Nalêŋ dinaŋ Anötö kêmwasinŋ mac lau apa, ma tu dinaŋ-ŋga dec aö Pol, gati Yisu Kilisi ndê ŋac gapocwalô-ŋga tu wanem gwelenŋ ma wanem mac sa bu atap mwasiŋ dau sa. ² Mac aŋgô ŋawaê su, pi lêŋ naŋ Anötö kêmasaŋ tu bu

êmwasinj mac lau gamej apa-nga, dec kêyalinj aö sa bu wahoc yom dau asê têtj mac. ³ Bu yom pi Anötö ndê lêtj nem lau si-nga, nañ muñ-nga yêc sinj dau, nañ inj hoc asê têtj aö. Aö gato bapia ñalhô apê têtj mac pi gêtj dau su. ⁴ Ma bapia nañ kwahic dec gato, nañ bu whê nem gauc sa pi Kilisi ndê gwelenj nañ ñahu yêc sinj dau, nañ Anötö hoc asê têtj aö. ⁵ Yom pi Kilisi dau inj tiawê têtj lau ñamata-nga dom. Magoc kwahic dec Ñalau Dabuñ hoc asê têtj Anötö ndê aposel dabuñ ma têtj lau propet. ⁶ Ma yom nañ muñ-nga yêc sinj dau nañ bocdec bu, mwasinj ñayham hoñ nañ Anötö gic bata bu kêtj têtj yac, nañ mac lau apa awêkainj awhinj yac lau Israel-nga, ma yac hoñ dati toñ tigenj. Asa nañ kêtj whinj Yisu Kilisi, nañ oc tap mwasinj dau sa, tôm ñawaê ñayham whê sa têtj yac.

⁷ Anötö kêmwasiñ aö ma puc aö dôñ ña inj ndê ñaclai atu, ma bocdinañ dec gati inj ndê ñgac akinj bu wahoc ñawaê ñayham dau asê. ⁸ Aö gati Anötö ndê lau dabuñ hoñ si ñgac ñambu-nga, tigenj inj kêmwasiñ ma kêkinj aö bu wahoc ñawaê ñayham asê têtj mac lau apa, pi mwasinj atu nañ datap sa yêc Kilisi. Mwasinj dau atu andô, ñahu sip ñalôm gi ma pi lôlôc gi, ma hóc gêlêc ñamalac si gauc atu-tu hoñ. ⁹ Ma inj kêkinj aö bu wawhê lau hoñ si gauc sa pi Anötö ndê lêtj nem lau si-nga, nañ têtj hic baliñ su yêc sinj dau yêc Anötö nañ kêtj undambê ti nom ma gêtj hoñ. ¹⁰ Magoc kwahic dec Anötö tac whinj bu ñaclai ti gôlinj hoñ nañ sêmbo undambê ma sêmbo umboñ ñasawa, nañ oc sêñyalê inj ndê

gauc atu-tu. In piñ lau apa ma lau Israel-nga dôn sêti gôlôwac dabuñ tigen, ma lêtñ dinañ têt in ndê gauc asê tiawê. ¹¹ Lêtñ dau in gauc gêm tidôn muñ su, ma kwahic dec yac neñ Pômdau Yisu Kilisi kôm ñandô sa.

¹² Tu dakêtñ whiñ ti dasap Kilisi dôn-nga, dec gêtñ dañ kalhac yac ahuc bu datêtñ Anötö dandi-nga dom, ma datigasuc in ti atac pa su. ¹³ Bocdinañ aö wateñ mac bu ahêgo daôm dom tu ñawapac hoñ nañ gahôc tu mac-nga, bu gahôc tu bu mac ati lau tiwaê yêc Anötö angô-nga.

Pol teñ mbec tu lau Epesas-nga

¹⁴⁻¹⁵ Tu gêtñ hoñ dinañ-nga, dec aö gapôn handuc têtñ Damañ Anötö, nañ gêlic ñayham bu hê ndê ñaê pi lau undambê ti nom-nga hoñ nañ sêkêtñ whiñ Kilisi, ma sam ñac bu in ndê balêkoc. ¹⁶ Ma aö gateñ Mwasinñ Nadau Anötö, bu kêtñ ndê Nalau sip nem ñalôm, bu puc mac dôn ña in ndê ñaclai atu. ¹⁷ Ma gateñ in bu kêtñ Kilisi ndöc nem ñalôm tu mac nem akêtñ whiñ-nga. Ma mêtê atac whiñ-nga puc mac dôn bu alhac ñanğa, tøm a nañ ñawakac gacgeñ sip nom ñalôm gi. ¹⁸⁻¹⁹ Kilisi ndê atac whiñ yac in gêtñ atu andô, nañ tøm dom bu danem dôhôn, ma ñahu hóc gêlêc gauc nom-nga hoñ su. Magoc aö gateñ Anötö bu kêtñ ñaclai ti gauc têtñ mac bu anyalê Kilisi ndê atac whiñ, awhiñ lau dabuñ hoñ. Aö gateñ mbec pi gêtñ hoñ dinañ, tu bu mac ati lau gwalam akwa akêtñ whiñ-nga nañ Anötö ti ndê mwasinñ ti ñawasi ma ñaclai atu nem mac hoñ ahuc.

²⁰ Anötö ndê ñaclai, nañ gêm gwelenj yêc yac neñ ñalôm, nañ ñaclai atu andô. Yac datôm dom bu gauc nem me datenj gênj dañ, nañ in ndê ñaclai oc tôm dom bu kôm ñandô sa ñagahô enj. ²¹ Tu dinañ-nga yac lau nañ dambo gôlôwac dabunj ñalôm, ma yac neñ wakuc honj nañ bu sêñkuc yac, nañ dahoc Anötö ndê waê asê tu Yisu Kilisi-nga, tôm têm honj ndi. Yomandô.

4

Yac gôlôwac dabunj dapinj daunj dônj dati Kilisi ndê ñandô

¹ Ñalênj dinañ Anötö tac whinj mac ma kêgalêm mac sa bu ati in ndê lau dabunj. Tu dinañ-nga dec aô, nañ gati Pômdau ndê ñgac gapocwalô-nga, wanğilí mac bu asa nem lênj gitênj ti dabunj, añkuc in ndê galem dau. ² Akôm nem gênj honj ti aņgwiniñ daôm, ma ti lênj malô. Akôc nem ñalôm dônj, ma giso bocke nañ asidôwai bu sêkôm tênj mac, nañ asuc kwi ma akôc ñac sa bu atôc nem mêtê atac whinj-nga asê. ³ Ayob bu gênj dañ señ Ñalau Dabunj ndê gwelenj pinj mac dônj-nga su dom. Ma bocdinañ in ndê yom malô oc pinj mac honj dônj bu ambo ti nem ñalôm tigenj. ⁴ Yac dati Kilisi ndê ñandô tigenj, ma Ñalau tigenj mbo yac tigenj-tigenj neñ ñalôm. Ma tu Anötö kêgalêm mac sa awhinj yac-nga, dec yac honj tañkwê mwasinj atu tigenj. ⁵ Tam akinj Pômdau tigenj, dakênj whinj yom ñandô tigenj, ma busañgu tigenj pinj yac honj dônj tam daminj Yisu Kilisi. ⁶ Anötö tigenj ti yac lau dakênj whinj-nga honj Damañ, ma inj gêm gôlinj yac. Inj mbo yac

hoŋ ɲalôm, ma puc yac dôn bu dakôm in ndê gwelenj.

Kilisi kêmwasin yac tu bu dapo gôlôwac dabuŋ sa-ɲga

⁷ Ma Anötö kêmwasin yac tigen-tigen ɲa mwasin ɲalôm-ɲga tidau-tidau, tôm Kilisi gic sam tēŋ yac ɲambwa. ⁸ Tôm Anötö ndê yom dan, naŋ sêto yêc bocdec bu:

In ku ndê ɲacyo dulu ma wê ɲac gitôm lau gapocwalô-ɲga, goc pi lôlôc gi ma kêmwasin lau ɲa gēŋ ɲayham-ɲayham, naŋ kēŋ tēŋ ɲac ɲambwa. *[BW 68:18]*

⁹ Yom dau sôm bu in pi lôlôc gi, dec whê sa bu in sip nom meŋ muŋ. ¹⁰ Ma in ɲgac tigen dinan, naŋ sip nom meŋ, naŋ mbu pi lôlôc gi mbo gameŋ ɲamata-ɲga andô yêc undambê, tu bu nem gôlin gēŋ hoŋ ma êmwasin in ndê lau hoŋ êŋlêc.

¹¹ Ma bocdinan in kêyalin in ndê lau ɲatô sa sêti aposel, ɲatô sêti propet, ɲatô sêti lau aheŋ-ɲga, ɲatô sêti ɲacsakin, ma ɲatô bu sêndôhôn Anötö ndê mêtê. ¹² In kêmwasin ti kêyalin ɲac sa bu sêndôhôn ma sêpuc Anötö ndê lau dabuŋ dôn e ɲac hoŋ sêkôm sakin tidau-tidau tu bu sêpo gôlôwac dabuŋ, naŋ sêti Kilisi ndê ɲandô, naŋ sa-ɲga. ¹³ Ma yac hoŋ dakôm neŋ sakin tidau-tidau e yac neŋ dakēŋ whin ti gauc tanyalê Anötö ndê Atu-ɲga êŋsôwec tiatu ma piŋ yac hoŋ dôn pitigen. Ma ɲalēŋ dinan yac oc dati lau gwalam akwa dakēŋ whin-ɲga ma dasa neŋ lēŋ gitēŋ eŋ tôm Kilisi dau.

¹⁴ Ma bocdinaŋ yac oc dambo datôm balêkoc tiyham dom. Ma lau naŋ sêndôhôn yom tasan ma sêŋsalê lêŋ bu sêtim yac ma sêkôm yac neŋ dakêŋ whiŋ tisac, naŋ oc sêtôm dom bu sêkôm yac atac lu-lu tôm gakoc naŋ mbu kêyôc, me agatê naŋ gwêc ŋampon kênŋ gi ma meŋ. ¹⁵ Magoc yac oc dati lau naŋ dalhac ŋaŋga ma dasap yom ŋandô ti mêtê atac whiŋ-ŋga dôŋ eŋ. Ma dakôm gêŋ hoŋ datôm lau gwalam akwa naŋ dasap yac neŋ ŋagôlôn tigeŋ, naŋ Kilisi dôŋ. ¹⁶ Bu iŋ dau piŋ yac hoŋ dôŋ dati iŋ ndê ŋandô, ma kêmwasiŋ yac tigeŋ-tigeŋ tu bu danem akiŋ asidôwai-ŋga ma dasap mêtê atac whiŋ-ŋga dôŋ. Ma ŋalêŋ dinaŋ gôlôwac dabuŋ oc êŋsôwec tiatu-tiatu ndi.

Dasa neŋ lêŋ tiwakuc

¹⁷ Tu dinaŋ-ŋga dec aô bu wasôm yom têtŋ mac wanem Pômdau aŋgô, ma wakac mac bu ambu atêtŋ lêŋ akwa tiyham dom. Ambo atôm lau naŋ dangasuŋ sambuc ŋawaê ŋayham ma sêsap gauc ti lêŋ ŋandô mba-ŋga dôŋ ŋapaŋ, naŋ dom. ¹⁸ Ŋasec kôm ŋac si gauc ahuc. Ma sêsa lêŋ gauc mbasi-ŋga tu ŋac si ŋalôm ŋadandi-ŋga, dec kalhac ŋac ahuc bu sêtap Anötö ndê lêŋ sêndöc tali-ŋga sa dom. ¹⁹ Ŋac maya dau daŋ dom, ma sêkêŋ dau sambuc têtŋ lêŋ ŋalôm ŋagalac-ŋga. Ŋac si ŋalôm kac ŋac bu sêkôm mêtê ŋadômbwi tidau-tidau ŋapaŋ, ma ŋac atac whiŋ awa ti wapa hóc gêlêc.

²⁰ Magoc têtŋ ndoc mac aŋgô ŋawaê ŋayham pi Kilisi, naŋ sêndôhôn mac bu asa lêŋ kaiŋ dinaŋ dom. ²¹ Mac aŋgô yom pi Yisu ma akêŋ

whiñ in, ma sêndôhôn mac sênkuc yom ñandô nañ nahu yêc in. ²² Sêndôhôn mac su bu ahu lêñ ñalôm akwa-nga nañ muñ-nga asa ambo, nañ siñ. Bu lêñ dau kêgilí mac bu asa lêñ tasan ñalôm ñagalac-nga, nañ kôm mac nem lêñ ambo-nga tisac, ma ac waê bu andiñam. ²³ Ma sêndôhôn mac bu añkuc gauc wakuc nañ Anötö ndê Nalau kên sip nem ñalôm, dec asa nem lêñ tiwakuc. ²⁴ Asa lêñ ñalôm wakuc-nga tôm mac asôc nem ñakwê wakuc sa. Anötö dau kên ñalôm wakuc têt yac, nañ in kêmasan tu bu datôm in dau, ma tañkuc in ndê yom ñandô ti dasa neñ lêñ dabuñ ma gitêñ eñ.

²⁵ Tu dinañ-nga ahu yom tasan hoñ siñ, ma asôm yom ñandô eñ awhiñ daôm. Bu yac hoñ dambo datôm Kilisi ndê ñandô tigen, ma yac bu tañsau neñ asidôwai, dec oc señ yac neñ lêñ dapiñ dauñ dôñ-nga popoc. ²⁶ Mac bu atac ñandê, nañ ayob daôm bu akôm sac dom. Yom atac ñandê-nga bu lhac mac ñasawa, nañ amasan têt acsalô dau dinañ, muñ su nañ ac ndi sip. ²⁷ Akên ñasawa têt Sadañ bu êntôm mac dom. ²⁸ Am asa nañ gêm kañ gêt, nañ hu siñ ma kôm gwelen ñayham ña amam bu nem daôm sa, ma nem lau nañ sêpônda dau, nañ sa sêwhiñ.

²⁹ Ayob nem whamsuñ têt yom sac-sac hoñ. Asôm yom ñayham eñ, nañ tôm bu nem asidôwai sa ma puc ñac dôñ, ma mac nem yom oc êmwasiñ lau nañ sêngô. ³⁰ Ayob daôm bu asa lêñ gitêñ ti dabuñ eñ, bu akên ñawapac têt Nalau Dabuñ dom. Bu Anötö kên ndê Nalau dau têt mac ti nem ñadalô, bu tôc asê bu mac

ati in ndê, ma bu wê mac asa nem lêng gitên ti dabun en, e in kôc mac sa têng bêc nambu-nga, awihin lau hon nan in gêmlihi nac su sêti in ndê. ³¹ Yom dalic daun sac-nga, yom atac nandê-nga, mêtê dali daun sa ti dasôm daun-nga, ma yom datigasec lau-nga, mêtê kain dinan hon nan ahu sin sambuc. ³² Ma ambo ti atac whin nem asidôwai hon, ma tamwalô nac ti anem nac sa. Ma asuc sac nan asidôwai bu sêkôm têng mac, nan kwi, tôm Anötö suc mac nem sac kwi tu Kilisi-nga.

5

¹ Bocdinan asa nem lêng ankc Anötö ndê, atôm in ndê balêkoc atac whin-nga. ² Ma asa nem lêng ti atac whin asidôwai hon, tôm Kilisi tac whin yac ma kêj dau sambuc ti da tu yac-nga, nan Anötö gêlic gitôm da namalu nayham.

³ Ayob daôm bu mêtê kain bocdec dan yêc mac nasawa dom. Mêtê mockain-nga, mêtê nadômbwi tidau-tidau ma lau si mêtê sêpo awa ti wapa sa tu dau-nga. Bu lêng bocdinan gic lau nan sêti Anötö ndê lau dabun, nan nawae dom.

⁴ Ma yom sac-sac ti yom gauc mbasi-nga ma yom mayan-nga bocdinan gic waê lau dabun dom. Magoc yom danem danje Anötö ti danem danje yac ney asidôwai-nga dec gic yac nawae solop.

⁵ Bu mac anyalê pi nandô bu Anötö oc kôc lau kain bocdec sa dom. Lau mockain-nga, lau nan sêsa lêng nadômbwi, ma lau nan sêkên awa ti wapa nom-nga kalhac si gauc namata napan, nan gitôm nac sem akin anötöi gwam. Lau nan sêsa lêng kain dinan, nan oc sêwêkain si mala yêc

Kilisi ma Anötö ndê gameŋ undambê-ŋga dom andô. ⁶ Ayob daôm bu lau tasan si yom ŋambwa-ŋambwa êŋsau mac pi lêŋ sac-sac dinaŋ dom. Anyalê ŋapep bu lau daŋgapêc naŋ sêsa lêŋ sac-ŋga, naŋ oc sêtap Anötö ndê atac ŋandê sa. ⁷ Tu dinaŋ-ŋga andic sôŋ daôm awhiŋ ŋac dom.

⁸ Bu muŋ-ŋga mac asa lêŋ ŋasec-ŋga, magoc kwahic dec mac akêŋ whiŋ Pômdau dec ati balêkoc gameŋ ŋawê-ŋga. Bocdinaŋ asa lêŋ ŋawê-ŋga eŋ andic ŋawaê. ⁹ Ma lêŋ ŋawê-ŋga ŋa-ŋandô bocdec, dakôm mêtê ŋayham tidau-tidau, dasa lêŋ gitêŋ, ma dasap yom ŋandô dôŋ. ¹⁰ Bocdinaŋ akôc gauc pi mêtê bocke naŋ gic Pômdau tandô ŋayham. ¹¹ Andic ahê lau naŋ sêsap mêtê ŋasec-ŋga, naŋ ŋandô ŋayham mbasi, naŋ dôŋ. Asa lêŋ ŋawê-ŋga eŋ, tu bu atôc asê tiawê bu ŋac si mêtê dau iŋ sac sambuc. ¹² Bu mêtê naŋ lau sac sêkôm sêsiŋ-sêsiŋ sêmbo, naŋ bu dasôm yom pi, dec oc kêŋ maya yac atu andô. ¹³ Magoc Anötö ndê ŋawê pô gêŋ hoŋ dinaŋ, ma tôc gêŋ naŋ yêc siŋ dau, naŋ ŋahu asê tiawê. ¹⁴ Tu dinaŋ-ŋga sêsôm yom gôliŋ daŋ pi ŋamalac naŋ sap mêtê sac dôŋ ŋapaŋ, naŋ yêc bocdec bu, “Am ŋac naŋ yêc bêc yêc, tampo sa ma tisa! Tisa akêŋ lau batê-ŋga, ma Kilisi ndê ŋawê pô am.”

¹⁵ Bocdinaŋ dec ayob daôm bu asa lêŋ gauc mbasi-ŋga dom, magoc asa nem lêŋ ti gauc eŋ. ¹⁶ Akôc gauc bu akôm mêtê ŋayham eŋ, tôm nem têm ambo tamli-ŋga hoŋ, bu yac dambo têm sac-ŋga ŋalôm. ¹⁷ Tu dinaŋ-ŋga ambo ti nem gauc ŋawa ma anyalê lêŋ naŋ Pômdau tac whiŋ bu

dakôm-nga. ¹⁸ Anôm gêñ êñiñ mac-nga dom, bu lau nañ sêsa lêñ dinañ sênjyaiñ dau ti si gêñ hoñ. Magoc akêñ nem ñalôm sambuc têtñ Ñalau Dabuñ bu nem mac ahuc. ¹⁹ Ma bocdinañ asôm yom ñayham-ñayham têtñ daôm tu apuc daôm dôñ-nga, tôm mac atap sa yêc Buku Wê-nga ti Wê Dabuñ ma wê nañ Ñalau dau kêtñ têtñ mac. Anem wê, ma gauc nem wê tu ampiñ Pômdau-nga yêc nem ñalôm tôm bêc hoñ. ²⁰ Ma gêñ hoñ nañ Damañ Anötö kêtñ têtñ mac, nañ anem danje iñ ñapañ, tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê-nga. ²¹ Asôc nem asidôwai ñapu tu bu atôc asê bu mac atoc Kilisi sa-nga.

Pol to yom pi lauwhê ma ñgac

²² Mac lauwhê tigen-tigen asôc nem ñgaci ñapu tôm asôc Pômdau dau ñapu. ²³ Ñahu bu launçac sêti lauwhê si ñagôlôn, ñalêñ tigen tôm Kilisi ti gôlôwac dabuñ nañ iñ gêm ñac si ma sêti iñ ndê ñandô, nañ si ñagôlôn. ²⁴ Bocdinañ tôm gôlôwac dabuñ sêsôc Kilisi ñapu, dec mac lauwhê asôc nem ñgaci ñapu tu gêñ hoñ-nga. ²⁵ Ma mac launçac, atac whiñ nem awhêi, ñalêñ tigen tôm Kilisi tac whiñ gôlôwac dabuñ dec kêc ndê dac siñ ma mbac ndu tu ñac-nga. ²⁶ Iñ kôm gêñ dau tu bu êngwasin ñac si sac hoñ su e sêti lau dabuñ, ma busançu ti Anötö ndê yom kôm gêñ dau ñandô sa. ²⁷ Ma iñ bu kêtñ gôlôwac dabuñ sêlhac iñ ançô-nga tôm lau dabuñ ti ñawasi atu, nañ giso me mêtê sac me yom dan yêc ñac-nga dom. ²⁸ Ñalêñ tigen dinañ mac launçac atac whiñ nem lauwhê andic ñawaê. Atac whiñ ñac tôm mac atac whiñ daôm nem

ɲamlic. Asa naɲ tac whiɲ ndê awhê, naɲ gitôm iɲ atac whiɲ dau. ²⁹⁻³⁰ Bu ɲamalac daɲ oc tec iɲ dau ndê ɲamlic dom, magoc yob ti gêm yaom ɲapep tôm Kilisi kôm tɛɲ yac lau naɲ dati iɲ ndê ɲandô, naɲ gôlôwac dabuɲ. ³¹ Anötö sôm yom pi lauwê ma ɲgac, tôm sêto yêc bocdec bu:

Tu dinaɲ-ɲga dec ɲgac daɲ oc hu damba lu dinda siɲ, ma sap iɲ nawhê dôɲ, ma iɲlu sêti gɛɲ tigeɲ. *[Gen 2:24]*

³² Yom pi lauwê ma ɲgac, aô gam dôhônɲ whiɲ yom pi Kilisi ma gôlôwac dabuɲ, ma yom dau ɲahu sip ɲalôm gi. ³³ Magoc aô wasôm tɛɲ mac laungac tigeɲ-tigeɲ, bu atac whiɲ nem awhêi tôm mac atac whiɲ daôm. Ma mac lauwê hoɲ atoc nem ɲgaci sa.

6

Damba ti dindai ma balêkoc si yom ɲatô

¹ Mac balêkoc, daɲam wambu dinam ti damami tu Pômdau-ɲga, bu lêɲ dau iɲ lêɲ gitêɲ. ² Bu Anötö ndê yomsu naɲ sôm bu, “*Toc damam lu dinam sa,*” naɲ yomsu ɲamata-ɲga naɲ Anötö gic bata yom daɲ whiɲ bocdec bu, ³ “*Kôm bocdinaɲ, dec aô wanem mbec am nem lêɲ hoɲ, ma wandic têku nem têm mbo tamli yêc nom-ɲga.*”

⁴ Mac dambai, ayob daôm bu akôm nem balêkoc atac ɲandê dom. Magoc tôm têm hoɲ naɲ sêmbo sêwhiɲ mac, naɲ andôhônɲ ti anem la ɲac ɲalêɲ solop naɲ gic Pômdau ndê lau ɲawaê, e sêtiatu.

Lau akiɲ ma ɲadaui si yom

⁵ Mac lau akiñ, dañam wambu nem ñadaui nom-nga, ma atoc ñac sa ti asôc ñac ñapu ñapep. Akôm ti nem ñalôm sambuc, tôm mac am akiñ Kilisi dau. ⁶⁻⁷ Ma gauc nem bu akôm tu bu nem ñadaui sêlic mac ñayham-nga ñambwa lec dom. Mba. Mac nem ñadaui bu sêmbo sêwhiñ mac, me sêmbo dom, magoc anem akiñ ñapep eñ. Anem akiñ ñac ti nem ñalôm sambuc, bu Anötö tac whiñ bu mac akôm bocdinañ. Akôm tôm mac am akiñ Kilisi dau, ma tôm mac am akiñ lau nom-nga tawasê dom. ⁸ Bu mac anyalê su, bu lau hoñ oc sêtap si ñagêyô sa yêc Pômdau, tu gêñ ñayham bocke nañ sêkôm-nga. Lau nañ sem akiñ ñadaui, ma lau nañ sêkôm gwelenñ tu dau-nga, nañ sêwhiñ.

⁹ Ma mac ñadaui, ayob nem lau akiñ ñalêñ ñayham eñ. Asôm yom matôc-nga tu bu akac nem lau akiñ tu sêkôm gwelenñ-nga, nañ dom. Bu mac anyalê su bu Pômdau, nañ ti mac nem Ñadau ma ñac si Ñadau whiñ, nañ mbo undambê, ma iñ oc toc ñamalac dañ sa hôc gêlêc dañ dom, iñ oc êñsahê yac hoñ ña saê tigenñ.

Dandic siñ ti Anötö ndê ñaclai

¹⁰ Aneñ yom ñambu-nga bocdec. Tamkwê Pômdau ti ndê ñaclai atu bu puc mac dônñ alhac ñaŋga. ¹¹ Asôc Anötö ndê wapa siñ-nga hoñ sa, dec oc tôm bu mac alhac ñaŋga ma aku Sadañ ndê lêñ tasanñ ti saê hoñ dulu. ¹² Bu yac lau dakêñ whiñ-nga neñ ñacyo dec ñamalac nom-nga dom. Mba! Yac tac siñ têtñ gôliñ ti ñaclai hoñ nañ sêmbo Sadañ ñapu. Yomandô! Yac tac siñ têtñ Sadañ ma têtñ iñ ndê ñalau sac nañ sêmbo

umboŋ ɲasawa, ma sem gôliŋ lau sac têtj têtj ɲasec-ɲga dindec. ¹³ Tu dinaŋ-ɲga asôc Anötö ndê wapa siŋ-ɲga hoŋ sa, bu alhac ɲaŋga ma andic siŋ têtj ndoc mac nem ɲacyo sac hôc asê mac. Ma ɲalêŋ dinaŋ ɲacyo dau ndê lêŋ daŋ oc tôm dom bu kôm mac aku sa. ¹⁴ Bocdinaŋ alhac ɲaŋga. Asap yom ɲandô dôŋ ɲapaŋ bu puc mac dôŋ, gitôm piŋkap naŋ lau siŋ-ɲga sêkic pi ɲac si ɲampêbalê. Ayob daôm bu asa lêŋ gitêŋ eŋ, gitôm lau siŋ-ɲga sêyob si ɲabapo ɲa wapa siŋ-ɲga. ¹⁵ Amasaŋ daôm ɲapep tu ahoc ɲawaê ɲayham yom malô-ɲga asê, tôm lau siŋ-ɲga sêsôc atapa sa bu sêmasaŋ dau tu sêŋsêlêŋ-ɲga. ¹⁶ Ma asap nem akêŋ whiŋ dôŋ ɲaŋga tôm têtj hoŋ, bu yob mac têtj Sadaŋ, gitôm lau siŋ-ɲga si lautuc naŋ tiŋ ɲac, ma si ɲacyo si sôp ti ya hoŋ ndu. ¹⁷ Gauc nem ɲapaŋ bu Anötö gêm mac si su, ma yom dau oc yob mac nem gauc gitôm guluŋ ain naŋ lau siŋ-ɲga sêuŋ tiŋ ɲagôlôŋ. Ma Anötö ndê yom tidôŋ yêc mac, bu yom dau ti ɲalau Dabuŋ ndê bieŋ baliŋ bu andic siŋ-ɲga. ¹⁸ Akôc wapa siŋ-ɲga hoŋ dinaŋ, ma atêŋ mbec têtj Anötö ti ɲalau Dabuŋ ndê ɲaclai, ma andac iŋ bu nem mac sa tôm têtj hoŋ. Anem ali, alhac ɲaŋga, ma atêŋ mbec tu lau dabuŋ-ɲga tôm bêc hoŋ.

¹⁹⁻²⁰ Ma atêŋ mbec tu aô-ɲga whiŋ. Anötö kêyalin aô sa bu wahoc ɲawaê ɲayham asê pi iŋ ndê lêŋ nem lau si-ɲga, naŋ muŋ-ɲga yêc siŋ dau. Ateŋ mbec bu Anötö puc aô dôŋ ma kêŋ yom ti gauc têtj aô bu wawhê ɲawaê dau ɲahu sa ɲapep eŋ, ma ti neŋ atac pa su, tôm iŋ ndê

atac whiŋ. Kwahic dec aö gandöc gapocwalô tu aö neŋ gwelenŋ ŋawaê ŋayham-ŋga dinaŋ.

Pol gic bata ndê yom

²¹ Tikikus, yac neŋ asidôwa atac whiŋ-ŋga, ma Pômdau ndê ŋgac akiŋ ŋandô, naŋ oc têŋ mac loc, bu ndic miŋ aneŋ yom ti gwelenŋ ŋawaê hoŋ têŋ mac. ²² Aö waŋkiŋ iŋ têŋ mac loc, tu bu ndic miŋ yac mba yom hoŋ têŋ mac, ma bu êŋgilí mac bu alhac ŋaŋga.

²³ Damaŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi sêpuc mac asidôwai hoŋ dôŋ, bu asap mêtê atac whiŋ ti akêŋ whiŋ-ŋga dôŋ ŋaŋga, ma ambo ti yom malô. ²⁴ Anötö ndê mwasiŋ nem mac lau hoŋ naŋ atac whiŋ yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi, naŋ ahuc tôm têm hoŋ ndi.

Anötö ndê Yom Lêñsêm Wakuc
Bugawac: Anötö ndê Yom Lêñsêm Wakuc New
Testament

copyright © 2013 Lutheran Bible Translators Australia

Language: Bugawac

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

1dcc5a6c-3c1e-54e8-aa77-af18a3782048